Molnár Péter

Münnich és a búrkalap

VISSZHANG - LXV. évfolyam, 11. szám, 2021. március 19.

Magyar László András egy régi katonanóta furcsa strófájáról ír (*Münnich Ferenc és a vámpírok*, *ÉS*, 2021/6., febr. 12.). Néhány pattogó ritmusú, recitáló sor, talán a rappel rokon, ami megszakítja az induló ritmusát, de úgy, hogy még inkább dinamizálja azt. Magyar László András szerint az *elpusztíthatatlan kedélyű Münnich Feri*től való.

A műfaj – munkadal, induló, katonadal – legtöbb ilyen darabja praktikusan arra való, hogy a hosszan tartó kemény és monoton fizikai igénybevételnek kitett embereket (vasútépítő munkások, gyapotszedők, kubikosok, valamint az ágyútölteléknek szánt emberanyag) hozzásegítse, hogy a feladat teljesítéséhez szükséges utolsó energiáikat valahogyan kipréseljék magukból, a fáradt idegrendszer helyett küldve triggerjeleket a kizsigerelt izomzatnak. A múlt század hetvenes éveiben volt alkalmam részt venni néhány menetgyakorlaton az Alpokalja lankáin. Porpáci őrvezető mindig a kijelölt etap utolsó harmadában vezényelt nótát. E nóták sajátos módon nem a rádió reggeli műsorában vagy a május elsejei felvonulások recsegő hangszóróiból hallható munkásmozgalmi indulók repertoárjából kerültek ki, hanem nagy valószínűséggel Horthy kormányzó hadserege hagyományozta a Határőrség sorállományára. Emlékszem például az „Ugye gondolsz néha rám, csillagfényes éjszakán…” meg a „Budapesten hagytam én a szívem…” kezdetű nótákra. Ám mivel e nótákat a kiképző elöljárók talán nem eléggé dinamikusnak vagy éppen túlságosan elégikusnak gondolhatták, rászorultak némi turbósításra. Porpáci őrvezető ezt úgy érte el, hogy a nóta minden sora után elordította magát, valahogy így: „Ugye gondolsz néha rám… három négy!” Valami hasonló funkcióval bír a „Söprik a pápai utcát…” kezdetű nótába beszúrt magyar nemzeti hiphop rap is.

Mindezek fényében talán elhihető, hogy e sorok írója is részesült néhány élményben (többek között) Münnich Ferenc jóvoltából. Nem vonom kétségbe Münnich tehetségét, ám a szóban forgó szöveg nem tőle való.

„Szinte jókedvűen énekeltük a régi bakanótákat, pedig gyötrelmesen utáltuk a gyakorlatozást, és kutya fáradtak is voltunk. De valahogyan jó nóták voltak ezek. Meg sem kellett tanulni, máris tudta az ember valamennyit; és úgy voltak megszerkesztve, hogy még a fáradtságunkat és utálatunkat is beleharsoghattuk velük a világba, tele tüdőből. – Söprik a pápai utcát… A Gyöngyös-patak valódi ágya és a sokkal keskenyebb, de felduzzasztott malomág között, a töltésen már egyenesen hazavezetett bennünket az út; a túlsó oldalon már a mi téglakerítésünk futott. (…) De az út, a kövezetlen, kátyús, göröngyös taligaút sajnos itt majdnem mindig sáros volt.

– A gőz-homorú-köszörülde!

– A gőz-köszörű-homorulda!

– A manikűr, a pedikűr!

– A borbély, a fodrász!

Ennél a nótánál az ének egyszerre csak abbamaradt, és ez a dobpergést utánzó, pattogó prózai felsorolás következett. »A pékinas, a cukrász – a vers, a próza – a Bédy-Schwimmer Róza.« Aztán: – A búr, a búr, a búrkalappal! – Károly király az érckalappal! Rosszfajta, agyagos, tapadós sárban meneteltünk, de olyan önfeledt voltam, hogy pillanatnyilag nem is gondoltam a sár következményeivel.”

Az idézet az *Iskola a határon Sár és hó* című fejezetéből való, és nem valószínű, hogy Ottlik vagy a kőszegi

katonai alreálgimnázium regrutái a tehetséges főmunkásőrtől hallották volna a szöveget. Ám természetesen nem véletlen, hogy Ottlik jónak találta ideemelni. Az ugyanis éles fényben mutatja meg a kor (és az intézmény) pervertált militáns szellemét. Mert a pattogó recitativo nemcsak fiziológiai szempontból volt hasznos, hanem valamiféle felsőbbrendűségi tudatot is elültethetett a katonajelöltek lelkében. Merthogy nemcsak egy 16 éves barna kislány „megyen” elbűvölten a sereg, valójában valami fess baka után, hanem ott vonul a nagy- és kisipar, a nagy- és kispolgárság, a művészet és a kultúra, inkluzíve a polgári progresszió, külhoni idegenek, valamint még az ércbe öntött múlt is. És ha e képről valaki a hamelni fuvolás alakjára asszociál, az bizonyára nem a véletlen műve.

(A szerző gépész üzemmérnök)